گپ روز

رحمت امینی دبیر سی‌امین جشنواره تئاتر فجر مطرح کرد

انتقاد از عدم مدیریت واحد فرهنگی

سحر آزاد

● رحمت امینی، دبیر سی‌امین جشنواره تئاتر فجر می‌گوید ضمن نگارش گزارشی در مورد سه دهه تئاتر فجر به این نتیجه رسیده با اینکه این رویداد همچنان معتبرترین جشنواره تئاتر کشور است اما به دلیل نبود مدیریت واحد در عرصه فرهنگ و هنر، هنوز شیوه‌نامه ثابتی برای آن تنظیم نشده است و برای همین با روی کار آمدن هر دبیری دستخوش تغییر می‌شود.

جشنواره‌های تئاتر فجر چه تاثیری بر جریان تئاتر کشور گذاشته‌اند؟

خوشبختانه در دو، سه ماه گذشته مشغول تهیه گزارشی از سی دوره جشنواره تئاتر فجر برای یک موسسه پژوهشی هستم. در جریان تهیه این گزارش متوجه شدم که جشنواره تئاتر فجر با همه فرازونشیب‌هایی که داشته است، همچنان معتبرترین جشنواره کشور است و اینکه جشنواره یک مسیر استحاله‌ای را طی کرده یعنی از حالتی به حالت دیگر شدن و رسیدن به حالت رشد. در واقع طی این روند جشنواره تئاتر از حالت جمع و جور و کوچک به شکلی بزرگ رسیده است مثلا در دوره‌هایی، خبری از بخش بین‌الملل نبود و نکته دیگر اینکه خیلی از هنرمندان تئاتر شهرستان از طریق جشنواره معرفی شدند، جشنواره برای نظام آنها سکوی پرتاب بود و برخی از آنها جذب تئاترهای تهران شدند اما مشکل این است که جشنواره، هنوز نظام واحد و درازمدتی برای خود تعیین نکرده است.

چرا جشنواره بعد از سی‌ویکمین دوره هنوز به سیاست ثابتی نرسیده است؟

دلایل زیادی وجود دارد اما یکی از مهم‌ترین دلایل، نبود مدیریت واحد فرهنگی، هنری در این سال‌هاست. حتی گاهی در یک دولت، یک مدیر تئاتر دو سال به دو سال تغییر کرده و هر مدیر تئاتری که آمده است، به زعم خودش ایده‌های جالبی داشته که تمایل داشته آنها را در

جشنواره تئاتر فجر و به صورت کلی در سیستم تئاتر کشور محک بزنند. برای همین ما همیشه در جشنواره تئاتر فجر در حال آزمون و خطا بوده‌ایم. در حین تدوین این گزارش به این نتیجه رسیدم که با داشتن یک نظامنامه و شیوه‌نامه حداقل پنج‌ساله می‌توانیم تاثیرات بیشتری از برگزاری جشنواره شاهد باشیم. در بخش بین‌الملل جشنواره‌ای که سال گذشته دبیر آن بودم، افرادی از کشورهای دیگر آمده بودند که می‌گفتند حداقل برنامه‌ریزی برای یک جشنواره، سه ساله است.

الان شرایطی وجود دارد که این نظامنامه پنج‌ساله تدوین شود؟

اگر سازوکار تئاتر کشورمان از تغییر و تحولات مدیریتی فارغ شود، شاید بتوان این کار را کرد یعنی اگر جشنواره تئاتر فجر یک سازمان مستقل پیدا کند و فارغ از تغییر و تحولات مدیریتی باشد...

منظورتان یک سازمان صنفی است؟

شاید نتوانیم انتظار یک سازمان صنفی را داشته باشیم اما منظورم شیوه مستقل‌تری نسبت به شیوه کنونی است. البته قیاس مع‌الفارغ است اما می‌توان مانند باشگاه ورزشی عمل کرد که یک قرارداد سه ساله با مربی بسته می‌شود و او یک افق حداقل سه ساله را در نظر می‌گیرد. پیشنهاد من این است که فرد یا گروهی را به سرپرستی یک دبیر، انتخاب کنند و تفاهمنامه سه ساله‌ای با او بسته شود تا شاهد تاثیرات کارهای او باشیم. آن‌وقت می‌توانیم نتیجه بگیریم کارهایی که صورت گرفته، موثر بوده است یا نه چون جشنواره‌های معتبر در دنیا دبیر تقریبا ثابتی حداقل برای چند سال، شیوه‌نامه ثابت و حتی تشکیلات کوچک‌تری دارند. این روش می‌تواند در جشنواره تئاتر ما هم مورد استفاده قرار بگیرد.

کاهش ۱۴ بخش به ۹ بخش در این دوره به نفع جشنواره است؟

هر دبیری مانند خود من در دوره گذشته و در دوره فعلی که آقای کشن‌فلاح است، در برگزاری یک جشنواره به بضاعت‌های موجود خود مانند بودجه و... نگاه می‌کند و با بررسی دوره‌های گذشته سعی می‌کند کمبودهای قبلی را رفع و بخش‌های اضافه را حذف کند. اینها به خاطر سلایق و تجربیات افراد است همچون سال قبل که بخش «پیشنهاد دبیر» برگزار شد اما امسال حذف شد. بنابراین اگر شیوه‌نامه تدوین شود، حداقل قوانین و شیوه‌های برگزاری یک جشنواره برای یک دوره مثلا سه ساله مشخص است.

خبر

بزرگداشت مجید زرگنده در تهران

● **شرق:** مراسم بزرگداشت مجید زرگنده، نقاش، شاعر و مجسمه‌ساز همراه با نمایشگاهی از آثار نقاشی و طراحی‌های او ۲۸ و ۲۹ دی در برج نگین قلهک برگزار شد. در این مراسم، دوستداران این هنرمند دور یکدیگر جمع شدند تا یادوخاطره او را زنده نگه دارند. همچنین در حاشیه مراسم، نمایشگاهی شامل ۶۰ نقاشی و طراحی‌های زرگنده به نمایش گذاشته شد. مجید زرگنده در شهریور ماه سال ۱۳۵۱ هـ ش در محله سیروس تهران به دنیا آمد و در ۱۱ اردیبهشت ۸۶ بر اثر تومور مغزی دار فانی را وداع گفت. او در طول مدت فعالیت هنری خود و طی چند دوره هنری، موفق به خلق صدها اثر هنری شد که در طول دهه‌های ۷۰ و ۸۰ آثارش در بسیاری از نمایشگاه‌های داخلی و خارجی به نمایش گذاشته شد.

نگاه صنفی

مسوولان کاری نکنند

کیومرث پوراحمد
کارگردان سینما

وقتی حرف از خواسته‌های سینماگران می‌شود، هزارویک نکته به ذهن می‌آید. سینماگران همیشه دنبال شرایطی بهتر و راحت برای کار کردن هستند اما این روزها تنها خواسته‌ای که می‌شود قاطعانه به زبان آورد و درباره آن صحبت کرد، این است که مدیران سینمایی دیگر کاری نکنند و لطفا برنامه‌ای برای سینما نداشته باشند. دقیقا شبیه همان نماینده مجلسی که از آقای «احمدی‌نژاد» درخواست کرد که دیگر کاری نکند. نگاه کنید؛ در ماجراهای پروانه ساخت، پروانه نمایش و تخصیص بودجه به سینماگران، این روزها هیچ چیز سر جایش نیست و آن‌قدر مشکلات سینما به هم گره‌خورده که اگر گره‌ها باز نشوند، جز تعطیلی سینما، به هیچ چیز دیگر نمی‌رسیم. می‌دانیم در ایران و در همه جای جهان سینما، فرهنگ و اقتصاد به صورت جدا عرضه نمی‌شود. این مقولات زنجیروار به هم وصل است و وقتی اقتصاد با مشکل مواجه می‌شود و حتی مدیر بنیاد «فارابی» هم از نرسیدن ارز به سینما گله می‌کند، هیچ انتظاری نمی‌شود داشت. تبعات مشکلات مختلف اجتماعی و اقتصادی، دامن فرهنگ و سینما را گرفته و در چنین شرایطی و با این مشکلات، دسته‌بندی آدم‌ها و سینماگران هم، باعث شده تا آدم‌های قدیمی کنار گذاشته شوند، سینماگران دلخور شوند و فرصت‌ها برای کار کمتر شود. در حاشیه این جریان، متاسفانه مخاطب را از دست داده‌ایم، دیگر کسی حاضر نیست به سینما برود و فیلم ببیند و وقتی مخاطب نیست، تهیه‌کنندگان هم حاضر نیستند سرمایه‌گذاری کنند. سینماگران خودشان با مشکلات کنار می‌آیند، پابرجا می‌مانند و کار می‌کنند؛ ما تا زنده‌ایم خلق می‌کنیم و هنر می‌آفرینیم و هیچ‌کس نباید از نبودن و فیلم نساختن ما خوشحال باشد.

عکس: رضا معطریان

دومین روز از جشنواره تئاتر و حاشیه‌هایش

«ترن» در ایستگاه آخر متوقف شد

شرق: دومین روز از سی‌ویکمین جشنواره تئاتر فجر برخلاف روز اول پرحاشیه بود. پررنگ‌ترین حاشیه‌ها هم در آخرین اجرای نمایش «ترن» به کارگردانی نیما دهقان رخ داد که یک ماهی است در تالار اصلی تئاتر شهر متوقف شده است. این آخرین اجرا توسط کارگردان به گروهی تقدیم شد که یک ماه بدون دریافت ریالی دستمزد به صحنه رفته بودند و خودشان آن را بازی کردند. این نمایش با ازدحام تماشاگرانی روبه‌رو و همین باعث تاخیری نیم‌ساعته برای آغاز نمایش شد؛ نمایشی که پر از بداهه‌های طنز بازیگران از جمله «امیر جعفری» بازیگر یکی از اپیزودها بود که با تشویق تماشاگران نیز روبه‌رو شد. در پایان کار بعد از تمام‌شدن اجرا «حسین پاکدل» کارگردانی که سال گذشته نمایش عشق و عالیجناب را در همین سالن به صحنه برده بود و امسال با بازی در ترن حاضر شده بود در سخنانی پس از معرفی و دعوت از عوامل پشت صحنه، بر حرمت اجرای این نمایش بدون دریافت قرانی پول تاکید کرد. پاکدل در این نمایش به عنوان راوی در تمام صحنه‌های نمایش حضور داشت.

کارگردان نمایش عشق و عالیجناب از حضور «حمیدرضا آذرنگ» نویسنده اثر برای نخستین‌بار در اجرای این شب گفت و به حذف اپیزودی از کار اشاره کرد: «شریف‌ترین صحنه این نمایش حذف شد و درنتیجه زحمات چند ماهه سه نفر از بازیگران دیده نشد.» اپیزودی که شهرام حقیقت‌دوست و ساناز بیان در آن بازی می‌کردند و چندین ماه تمرین کرده بودند. در آخرین اجرا ساناز بیان در جمع تماشاگران بود که به دعوت پاکدل به صحنه آمد و تشویق شد.

پاکدل صحبت‌های خودش را با کنایه به مدیران به پایان‌برد و از تاسف خود و هراس از آنچه که شخصا فهمیده نمی‌شود گفت.

در این اجرا چهره‌های شناخته شده‌ای چون احمد مسجدجامعی، صادق آهنگران، محسن شریف‌زاده، نادر برهانی‌مرند، کوروش نریمانی، حمیدرضا نعیمی، رضا صابری، هانیه توسلی، صابر ابر، طناز طباطبایی و ستاره پسیانی حضور داشتند.

در حاشیه اجرا «صادق آهنگران» یکی از مداحان دفاع مقدس بعد از دیدن نمایش گفت: «نمایش ترن را می‌توان از معدود نمایش‌هایی دانست که در حوزه دفاع مقدس با این کیفیت به روی صحنه رفته است. البته دست‌اندرکاران نمایش از حذف برخی صحنه‌ها کمی گله‌مند هستند و من واقعا نمی‌دانم که علت این دل‌شکستگی چیست. زیرا هرچه دقت کردم مشکل خاصی در نمایش ندیدم که علت آن را متوجه شوم.»

آهنگران با اشاره به برقراری پیوندی مستحکم میان مخاطب و فضای دفاع مقدس در نمایش ترن افزود: «به‌نظرم استقبالی که از این نمایش شد، نشان می‌دهد که گروه‌ها و اقشاری که گاهی به نادرست تصور می‌شود با شهدا و فضای جبهه و جنگ بیگانه‌اند، اتفاقا با این فضا نه تنها مانوس هستند، بلکه این اثر می‌تواند پیوند آنها را مستحکم‌تر کند. به شرط آنکه حمایت‌های لازم صورت بگیرد.»

اما کمی آن‌طرف‌تر از این نمایش در تالار سنگلج نمایش روز سیاوش با کارگردانی شکرخدا گودرزی به صحنه رفت، نمایشی که حاشیه‌ای منحصر به فرد داشت. این نمایش تاریخی با بازی احمد علامه‌دهر، سعید داخ، حبیب دهقان‌نسب، محمد فیلی و فریدون محرابی به صحنه رفته بود. بازیگران با لباس شخصی به صحنه رفته بودند. احمد علامه‌دهر که نقش افراسیاب را بازی می‌کرد با تی‌شرتی که روی آن به انگلیسی نوشته بود «به من کمک کن» روی صحنه رفت. در سومین روز جشنواره تئاتر فجر نمایش «هفت شب با مهمان ناخوانده» به کارگردانی فرهاد آییش با بازی علی نصیریان به سالن اصلی تئاتر شهر می‌آید. اما شاید یکی از دیدنی‌ترین نمایش‌های روز چهارم جشنواره فجر «تل‌ضحاک» کار مشترک ایران و سوییس است که در تماشاخانه ایرانشهر به صحنه می‌رود. نمایش «تل ضحاک» تابستان ۲۰۱۲ با پشت‌سر گذاشتن تمرینات مشترک دو گروه ایرانی و سوییسی در کشور سوییس در شهر آلتدورف ۱۰ اجرا و در فستیوال اشپیکتاکل زوریخ سه اجرا داشته است. در بخش اول نمایش «تل ضحاک» گروه دن‌کیشوت بر روی اسطوره سوییسی «ویلهلم تل» کار کرده و روش و نگاه خود از این اسطوره سوییسی را به روی صحنه می‌برد. در بخش «تل» نسیم احمدپور عنوان نویسنده و دراماتورژ و علی‌اصغر دشتی به عنوان کارگردان با پروژه همکاری دارند.

در بخش «ضحاک» گروه «مس‌اند فیبر» به نویسندگی بریژیت هلبلینگ و کارگردانی نیکلاس هلبلینگ و دراماتورژی آیدین عالی‌نژاد این اسطوره ایرانی و برگرفته از شاهنامه فردوسی را به روی صحنه می‌برند. رامین سیاردشتی، فربد فرهنگ، مینا درودیان، آرش بزرگ‌زاده، عباس حبیبی، سیلوس‌ترفون هوسلین، نیکل اشتاینر، ماریاکه زدل، دومینیک مولر و داوید برگر بازیگران این نمایش‌هستند.

نیکلاس هلبلینگ، کارگردان سوییسی این پروژه مشترک در گفت‌وگویی «تل ضحاک» را یکی از بهترین تجربه‌های خود دانست و گفت: این همکاری برایم با ارزش است و بزرگ‌ترین آرزوی من بود که برای اجرای نمایش به ایران سفر کنم؛ خوشحالم این اتفاق همزمان با سی‌ویکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر رخ داد.

تماشاخانه

نگاهی به پرفورمنس «محو می‌شود»

سایه‌ای که نفس می‌کشد

آناهیتا اقبال‌نژاد

● سال‌ها پیش در یکی از آموزشگاه‌هایی که تدریس می‌کردم ورک‌شاپی را برگزار کردیم با برگزیدگان هر ترم به نام «بازیگری و پرفورمنس آرت» چون به اعتقاد من یکی از سخت‌ترین و پیشرفته‌ترین نوع بازیگری حضور در پرفورمنس آرت است که آشنایی هنرجویان در این زمینه و انجام تمرینات و تحقیقات زمان‌بر و بسیار سخت آن برایم مهم بود. چنانکه می‌دانید پرفورمنس آرت هنری است ترکیبی متعلق به سال ۱۹۷۰ که از به هم پیوستن هنرهای مختلفی چون رقص، تئاتر، موسیقی، فیلم، ویدیو و عناصر متفاوت دیداری و شنیداری به وجود آمده است. معمولا پرفورمنس خط داستانی مشخصی ندارد و بیشتر تلاش می‌کند یک طرح یا یک شیوه اجرایی خاص را به نمایش درآورد. به یاد دارم که از همان زمان «غزال پرتو» ایده‌هایی برای اجرای یک پرفورمنس داشت و طی سال‌ها این امر بالاخره عملی شد و ماحصل آن را در اجرای «محو می‌شود» دیدیم. «محو می‌شود» به معنای واقعی ترکیبی از چندین هنر مختلف بود. بدن بازیگر، موسیقی، افکت، نور، تصاویر بدیع و خاص، زندگی و... گرچه قرار نیست داستانی برایمان تعریف شود ولی ناخودآگاه غرق می‌شویم در فضای نوستالژیک گذشته، کودکی، بازی‌هایمان، پایکوبی‌هایمان، ترس‌ها و شادی‌ها، عشق‌ها و حرمان‌ها، غم و جدایی... انگار آلبوم عکسی است سیاه و سفید که گاه در ذهن رنگ می‌پذیرد و جان می‌گیرد. سایه‌ها و تصاویر بر جادوی فضا می‌افزایند و ذهن تو را درگیرتر می‌کنند و گویی تو پشت آن دیوار پارچه‌ای را می‌بینی، نفس‌کشیدن آن سایه را می‌شنوی و نبضش در گوشات می‌زند. «غزال پرتو» در اجرایش آموخته‌های متفاوت زیادی را با هم ترکیب کرده و با به اشتراک‌گذاشتن آنها با «مینا کریمی‌جبلی» و قدرت خلاقه‌اش چیزی پدید آمده که می‌توان گفت پرفورمنس منحصر به این دو نفر است، با قوانین خاص خودش، ریتم خودش، حرف خودش و حال و هوای خودش. «پرتو» مجسمه‌ساز برجسته‌ای است. ترکیب را خوب می‌شناسد و شکست آن را هم خوب بلد است. تکرار و تمرکز را می‌شناسد. سکون، سحر شدن و خارج‌شدن از آن را هم به یاد دارد. اینها همه از قوی‌ترین تمرینات اجرایی پرفورمنس بودند و هر کدام را دیدم. اینکه چطور و چگونه اجرا شد؟ بسیار منتظر کار بعدی این افراد هستم. همین.

گزارش روز

«پرویز کلانتری» در مراسم بزرگداشت مش‌اسماعیل مطرح کرد

پیشنهاد تغییر نام «نازی‌آباد» به «اسماعیل‌آباد»

شرق: «پرویز کلانتری» در مراسم بزرگداشت «مش‌اسماعیل» (توکل اسماعیلی) با گله از اینکه چرا آثار او نصب نمی‌شوند یا محله زندگی این مجسمه‌ساز را به نام او تغییر نام نمی‌دهند، از بی‌توجهی نسبت به بزرگان فرهنگ و هنر ابراز نارضایتی کرد. گالری «برگ» به رسم مراسم بزرگداشتی که برای بزرگان هنرهای تجسمی برگزار می‌کند، سوم بهمن نیز بزرگداشتی برای مش‌اسماعیل که هنرمندی خودآموخته در عرصه مجسمه‌سازی به شمار می‌رود، برپا کرد. کلانتری که خود در عرصه نقاشی از پیشکسوتان و هنرمندان شناخته شده به شمار می‌رود و کتابی را با عنوان «نیچه نگو فقط مش‌اسماعیل» نوشته، در ابتدای این نشست با ذکر خاطره‌ای از شخصیت و نحوه دوستی خود با مش‌اسماعیل، گفت: «روزی به او گفتم که چقدر شبیه نیچه است. از آنجا که مش‌اسماعیل نیچه را نمی‌شناخت، پرسید که نیچه من را می‌شناسد یا مجسمه‌ساز است؟ به او گفتم که نیچه بزرگ‌ترین فیلسوف جهان است. وقتی عکس نیچه را به او نشان دادم کنجکاو شد که بفهمد چرا گفته‌ام شبیه نیچه است و همین موضوع زمینه‌ای شد که بعدها این کتاب را درباره مش‌اسماعیل بنویسم.» کلانتری با بیان اینکه آثار مش‌اسماعیل را می‌توان هنر عمومی نام برد چرا که از سوی مخاطبان عمومی و خاص درک می‌شود، به بی‌توجهی به این هنرمند اشاره کرد: «فکر می‌کنم مش‌اسماعیل در محله نازی‌آباد زندگی کرد و افرادی که در این محله زندگی می‌کردند، به داشتن او مفتخر بودند ولی چرا مدیران شهرداری محله نازی‌آباد را به اسماعیل‌آباد تغییر نام نمی‌دهند یا آثار او را در محله‌اش نصب نمی‌کنند؟ چرا ما قدر بزرگانی را که سرشان به تنشان می‌ارزد نمی‌دانیم؟» عبدالمجید حسینی‌راد، نقاش و دیگر سخنران مراسم بود که در توصیف مش‌اسماعیل عنوان کرد: «همه ما او را با پیکره بزهایش می‌شناسیم که بسیار هم خلاقانه است اما او مضامین متعدد دیگری را نیز خلق کرد مثلا به واسطه حضور در جنگ تحمیلی آثاری با موضوع خانواده شهدا، رزمندگان، زنان جنگ‌زده و... ساخت.» در بخش پایانی این مراسم «محمدحسن حامدی» سردبیر نشریه «تندیس» و یکی از پایه‌گذاران این سلسله نشست‌های تخصصی در گالری برگ گفت: «مش‌اسماعیل از آن دست هنرمندانی بود که تمام اقشار جامعه را به خود جذب می‌کرد به طوری که از ساده‌ترین افراد در مقابل مش‌اسماعیل زیبایی را دریافت می‌کنند تا بالاترین شخصیت‌های سیاسی که بعضا سفارش‌دهنده آثارش بودند. همین جایگاه خاص سبب شد تا هم فارغ‌التحصیلان هنرهای زیبا و هم افرادی که با او هم‌نسل بودند همواره از مش‌اسماعیل به نیکی یاد کنند و به همین بهانه ما سی‌ویکمین نشست گالری برگ را به مش‌اسماعیل اختصاص دادیم.»

عکس روز

شرق: «استینگ» خواننده مطرح انگلیسی اعلام کرد تور امسال خود را از آمریکای شمالی و از شهرهای سان‌فرانسیسکو، شیکاگو، آتلانتیک سیتی، کینگستون و بوستون آغاز می‌کند. این خواننده ماه ژوییه به اروپا بر می‌گردد و در لهستان روی صحنه می‌رود. این خواننده در برخی موارد کنسرت‌هایش را در مکان‌های تاریخی یا کلیساها برپا می‌کند. آخرین بار او سال ۲۰۰۹ در کلیسای جامع سنت جان آلبوم «اگر در شبی زمستانی» را روی صحنه برد.